

OCD

OSTEOHONDROSE (OCD)

Osteochondrose (OCD) (osteo=bein, chondro=brusk) er definert som en svikt i den enchondrale forbeining; en svikt i den normale omdanningsprosessen fra brusk til beinvev som foregår i knoklene under veksten. Enchondral forbeining opptrer ved epifyseplatene (vekstplatene) i enden av de lange rørknoklene, men også i leddbrusken. Ved en "forstyrrelse" vil det bli nedsatt vekst i ett lokalt område, og brusken vil forbli brusk lenger enn normalt. Den blir fortykket og det kan opptre sprekkdannelse. Når disse forandringene opptrer under leddbrusken, kan sprekkdannelsen nå bruskens overflate, og hele bruskeflak kan løsne. Det blir kontakt mellom beinvevet under brusken hvor det sitter nerveceller, og leddbrusken. Dette fører til smerte og halthet. Det er først og fremst de forandringene som opptrer i leddbrusken som klinikerer tenker på når han snakker om Osteochondrose.

Forekomst

OCD er påvist hos mange arter; svin, storfe, hest, kalkun, broiler, rype(kunstig oppdrett), hund og menneske. Forekomsten både blant hunder og hest synes å være stor i Skandinavia i forhold til andre vestlige land. Årsak til lidelsen hos hund, kan være rasepopulasjonen, idet vi har flere mellomstore og store raser, men andre ukjente faktorer er antagelig også bakenforliggende. Det ser videre ut til at forandringene oppstår på bestemte steder inne i leddene.

Hos hund er OCD beskrevet i skulder, albue, kne og haseledd. OCD-lignende forandringer er også påvist i hofteledd, hals og ryggvirvler og i vekstplatene. De mellomstore og store rasene er mest berørt, men OCD er også unntaksvis sett på dvergpuddel og andre små raser uten at eier har registrert noen symptomer. I henhold til de fleste undersøkelsene får hannhunder symptomer på OCD dobbelt så ofte som tisper.

Symptomer

Symptomene starter vanligvis når hunden er mellom 4-8 mnd. Det opptrer stivhet etter hvile og tiltakene halthet etter langvaring anstrengelse. Ved forandringer i albueleddene drar hunden ofte albuen inn under seg mens underarmen dreies utover. Hunder med OCD i kneleddet er ofte kuhaset og hunder med OCD i haseleddet har ofte rett hasevinkel.

Halhetsgraden kan periodevis variere og i de tilfellene hvor det bare foreligger mindre forandringer kan haltheten forsvinne når hunden er utvokst. Ømhet påvises ved strekking og evt. bøyning av leddene. I enkelte tilfeller kan forøket mengde ledd væske påvises. I senere stadier, når tilstanden har blitt kronisk (artrose) og det har utviklet seg sekundære beinpåleiringer (osteofytter), vil bevegeligheten i leddet være nedsatt.

Hunder som har hatt OCD eller OCD-lignende tilstander i ung alder kunne utvikle artrose uten at den viser halthet. Symptomer vil imidlertid kunne opptre når hunden har blitt eldre.

Diagnose

Diagnosen stilles ved å vurdere rase og alder, sykehistorie og kliniske funn. Røntgenundersøkelse er også et viktig hjelpemiddel, selv om ikke alle forandringene i ett ledd vil kunne avsløres på ett røntgenbilde. Dette gjelder spesielt albueleddet. Her må diagnosen i tillegg til kliniske funn mv. stilles på grunnlag av sekundære beinpåleiringer i utkanten av leddet.

Behandling

Ved "klassisk" OCD(osteonchondritis dissecans), det vil si løsning av brusken i henholdsvis skulder, albue, kne og haseledd, anbefales i de fleste tilfellene operasjon med fjerning av løse biter så snart diagnosen er stilt.

Ved forandringer i albueleddet er det ofte vanskelig å stille en sikker diagnose. Det foreligger ofte bare sprekkdannelser eller andre små forandringer som ikke lar seg behandle operativt. Både blant disse og blant eldre hunder med artroser benyttes konservativ behandling; ro i 2-3 uker i den aktuelle halthetsfasen, deretter gradvis opptrening, eventuelt ved hjelp av smertestillende midler. Dette må alltid gis i samråd med veterinær. Det er viktig å bygge opp muskulaturen og jevn og regelmessig mosjon har stor betydning for å opprettholde funksjonen i leddet.

Prognose

Løs bruskbiter i skulderleddet er lett å fjerne kirurgisk og de aller fleste hundene blir haltfrie.

I albueleddet er prognosen dårligere. Løs *processus coronoideus* fører vanligvis til stor artrose.

Etterundersøkelser viser at ca 50% av hundene halter i perioder resten av livet. Dersom det bare foreligger sprekkdannelser på *processus coronoideus* og artrosen er liten, vil de fleste hundene forbli haltfrie etter at de er utvokst. OCD på overarmsknokkelens nedre ledd rulle (mediale humeruscondyl) osteochindritis dissecans, har noe bedre prognose enn løs *processus coronoideus*. Ca 70% av opererte hunder blir haltfrie.

Løs *processus anconeus* (klassisk albueleddsdysplasi) fører til nedsatt stabilitet i leddet og stor artrosedannelse. De fleste hundene i denne tilstanden vil halte i kortere eller lenger perioder. Ved OCD i kneleddet er prognosen noe bedre, mens hunder som har OCD i haseleddet ofte vil være plaget av artrose og halthet store perioder resten av livet.

Årsak

Årsaken til utvikling av OCD og OCD-lignende forandringer er multifaktorell, dvs. mange faktorer har innvirkning. Ennå har en ikke full forståelse for hvorfor det oppstår forstyrrelser i den normale omdanningen i fra brusk til bein i vekstperioden.

Hurtig vekst: Arter og raser med bratt vekstkurve er mest utsatt for OCD (for eksempel Grand danois, irsk ulvhund osv.)

Sterk foring: Både med hensyn til kalori og mineralinnhold synes å disponere for utviklingen, og hannhunder får oftere problemer enn tispene.

Arv

Undersøkelser utført i Norge, Sverige og England vedrørende artrose og OCD i albueledd viser at arvelige faktorer har betydning for lidelsens utvikling. Se for øvrig avsnittet om albueleddsartrose.

Sammendrag

OCD og OCD-lignende forandringer er en vesentlig årsak til halthet hos hunder i vekst. Mellomstore og store hunderaser er mest utsatt. Forandringene opptrer oftest i albue og skulderledd, men sees også i kne og haseledd. Behandlingen kan være kirurgisk, men resultatene er avhengige av hvilket ledd som er affisert. Arvelige faktorer har betydning for utviklingen av tilstanden.